

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за серпень 2021 року

ЗМІСТ

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів	4
1. Оподаткування	4
1.1. Про визначення вартості розповсюдження реклами на підставі фактично набраних GRP за даними досліджень щодо відповідної цільової аудиторії	4
1.2. Про право платника податків на стягнення бюджетного відшкодування податку на додану вартість	5
1.3. Про підстави для відмови в реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних	7
2. Митна справа.	8
2.1. Про застосування спеціального строку звернення до суду з позовом про оскарження рішень щодо застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії щодо України	8
2.2. Про митне оформлення товару з формально нижчим рівнем митної вартості	10
II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав	12
1. Про встановлення трирічного строку звернення за призначенням та виплатою одноразової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів	12
2. Про обов'язковість здійснення авторського нагляду на всіх етапах будівництва	15
3. Про визнання інформації рекламою	17
4. Про порядок нарахування встановленої в колективному договорі надбавки за інтенсивність праці	19
5. Про виключення з технічного паспорта будівлі відмітки про самовільне будівництво	21
III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян	23
1. Про відсутність повноважень у приватного виконавця на передачу виконавчого документа після відкриття виконавчого провадження	23
2. Про підстави розгляду місцевої ініціативи у порядку, визначеному статтею 9 Закону України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні»	26
3. Про визначення підстав для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту	29

4. Про порядок звільнення працівника за частиною третьою статті 38 КЗпП України (порушення роботодавцем трудового законодавства)	32
5. Про визначення поняття «рівноцінна посада» в контексті Закону України «Про державну службу» (у редакції, чинній до 19 вересня 2019 року)	34
IV. Процесуальні питання	37
1. Про повноваження суду в питанні розподілу судових витрат	37
2. Про оскарження в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції про прийняття звіту про виконання судового рішення	39

I. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

1. Оподаткування

1.1. Про визначення вартості розповсюдження реклами на підставі фактично набраних GRP за даними досліджень щодо відповідної цільової аудиторії

Вартість рекламних послуг, які особа придбає в телеканалів, визначається на підставі показника AVR (Advertising Average Audience). Під час їх реалізації вартість трансляції реклами визначається згідно з фактично набраними GRP (Gross Rating Points), а не кількістю хвилин, оскільки ціна хвилини екранного часу є довідковою та виступає додатковим аналітичним показником, який математично розраховується шляхом ділення вартості рекламних послуг на окремому телеканалі на кількість хвилин розміщення реклами на такому телеканалі

3 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у м. Києві на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 27 квітня 2021 року у справі № 640/9753/20 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Глобал Медіа Груп» до Головного управління Державної податкової служби у м. Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Між платником податків і телерадіокомпаніями було укладено договори про надання послуг із розміщення реклами в ефірі телеканалів. Контролюючий орган в акті перевірки та впродовж судових розглядів доводив порушення статті 188 Податкового кодексу України, оскільки позивач придбавав послуги розповсюдження реклами суцільно, про що свідчать акти надання рекламних послуг, у яких вказано загальну кількість хвилин, вартість та інші показники, а реалізація здійснювалася з часовим розподілом, у зв'язку з чим вартість хвилин придбаного рекламного часу є нижчою від фактично реалізованого.

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням від 22 лютого 2021 року у задоволенні адміністративного позову відмовив. Суд першої інстанції дійшов висновку щодо правомірності податкових повідомлень-рішень.

Шостий апеляційний адміністративний суд задовольнив апеляційну скаргу платника податків, скасував рішення суду попередньої інстанції й ухвалив нове, яким задовольнив позовні вимоги. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку про обґрунтованість доводів платника податків щодо продажу рекламодавцям самостійно виготовлених ним послуг, а не придбаних, як вважав контролюючий орган. Суд визнав, що платник не допускав порушення вимог пункту 188.1 статті 188 Податкового кодексу України, оскільки визначав базу оподаткування податку на додану вартість рекламних послуг на підставі їхньої договірної вартості,

а вартість таких послуг відповідала ринковій ціні такого виду послуг і не була нижчою за ціни конкурентів.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Формування цін на послуги телеканалів, які придбав платник податків, і цін на рекламні послуги, які надаються платником рекламодавцям, є різним: відбувається на підставі договорів, які є відмінними за своїм змістом, сутністю та встановлюють специфічні умови, що впливають на ціну таких послуг.

Вартість відповідних послуг не може збігатися та підлягати порівнянню для цілей визначення бази оподаткування податком на додану вартість. Витрати на придбання у телеканалів послуг із розміщення реклами в ефірі (для трансляції власного рекламного продукту) включаються у сукупну вартість рекламних послуг, наданих рекламодавцям.

Вартість рекламних послуг, які особа придбає в телеканалів, визначається на підставі показника AVR (Advertising Average Audience). Під час їх реалізації вартість розповсюдження реклами визначається згідно з фактично набраними GRP (Gross Rating Points), а не кількістю хвилин, оскільки ціна трансляції хвилини є довідковою та виступає додатковим аналітичним показником, який математично розраховується шляхом ділення вартості рекламних послуг на окремому телеканалі на кількість хвилин розміщення реклами на такому телеканалі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2021 року у справі № 640/9753/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98764707>.

1.2. Про право платника податків на стягнення бюджетного відшкодування податку на додану вартість

Проступок, пов'язаний із протиправною бездіяльністю контролюючого органу шляхом безперервного невиконання обов'язків щодо повернення платнику податків сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість визнається триваючим порушенням, яке фактично позбавило такого платника права на вільне володіння майном протягом значного часу

3 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Тривіум Пекеджинг Україна» на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 15 березня 2021 року у справі № 640/25381/19 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Тривіум Пекеджинг Україна» до Офісу великих платників податків Державної податкової служби, Головного управління Державної казначейської служби України у місті Києві про стягнення заборгованості з відшкодування податку на додану вартість.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник податків звернувся до суду з позовом, у якому просив стягнути з Державного бюджету через Головне управління Державної казначейської служби України у м. Києві на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Тривіум Пекеджинг Україна» заборгованість бюджету з відшкодування податку на додану вартість, що виникла за такі звітні періоди: лютий–квітень, липень, грудень 2014 року.

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням від 15 грудня 2020 року задовольнив адміністративний позов. Суд першої інстанції врахував, що право платника податків на бюджетне відшкодування податку на додану вартість виникло за відповідні звітні періоди 2014 року за умови відсутності механізму реального відшкодування платнику податків узгодженої суми бюджетного відшкодування вказаного податку. Суд визнав стягнення з Державного бюджету України через Головне управління Державної казначейської служби України у м. Києві на користь позивача заборгованості бюджету з відшкодування податку на додану вартість як належний спосіб захисту порушеного права.

Шостий апеляційний адміністративний суд задовольнив апеляційну скаргу контролюючого органу, скасував рішення суду першої інстанції й ухвалив нове, яким відмовив у задоволенні адміністративного позову. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що праву платника податків на отримання відповідних сум бюджетного відшкодування та пені кореспондує обов'язок останнього зі своєчасного звернення до суду за захистом своїх прав у разі їх порушення контролюючим органом і наявності наміру їх захистити.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу частково, скасувавши попередні судові рішення, і направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Платники податків, заяви яких про надання бюджетного відшкодування внесені до Тимчасового реєстру заяв про бюджетне відшкодування, мають право на таке відшкодування, гарантоване статтею 200 Податкового кодексу України, з додержанням відповідних умов. Суди мають вжити заходів стосовно повного та належного юридичного захисту прав платника на належне володіння майном відповідно до вимог національного законодавства: враховувати обставини справи та положення законодавства; установити, чи була достатня чіткість у національному законодавстві на предмет умов, за яких платник може отримати бюджетне відшкодування, чи не порушено принцип верховенства права стосовно «якості» закону та юридичної визначеності; забезпечити «справедливий баланс» між вимогами публічного інтересу та захистом права платника податків на мирне володіння майном.

Проступок, пов'язаний із безперервним невиконанням суб'єктом обов'язків, передбачених законом, визнається триваючим порушенням. Таке правопорушення характеризується тим, що особа, яка вчинила дії чи допустила бездіяльність, перебуває надалі в стані безперервного продовження цих дій (бездіяльності) і, відповідно, порушення закону. Тобто контролюючий орган допустив триваюче

порушення, яке фактично позбавило платника податків права на вільне володіння майном протягом значного часу.

Триваюче правопорушення припиняється лише в разі: усунення стану, за якого об'єктивно існує обов'язок у суб'єкта, що вчиняє правопорушення; виконанням обов'язку відповідним суб'єктом; припиненням дії відповідної норми закону.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2021 року у справі № 640/25381/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98764865>.

1.3. Про підстави для відмови в реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних

Здійснення моніторингу відповідності податкових накладних / розрахунків коригування критеріям оцінки ступеня ризиків є превентивним заходом і не повинне підміняти за своїм змістом проведення податкових перевірок як способу реалізації владних управлінських функцій контролюючого органу

4 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Промелектроніка» на рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 11 січня 2019 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 23 травня 2019 року у справі № 0840/4088/18 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Промелектроніка» до Державної фіскальної служби України, Головного управління Державної фіскальної служби у Запорізькій області про визнання протиправними та скасування рішень, зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган зупинив реєстрацію податкових накладних. Не погоджуючись із підставами відмови в реєстрації, платник податків звернувся до суду. Обґрунтовуючи, що оскаржувані рішення за змістом не відповідають вимогам податкового законодавства, позивач, крім повідомлення про подання документів щодо підтвердження реальності здійснення операцій, надав ще й документи, що засвідчують його господарські операції.

Запорізький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов, визнавши протиправними та скасувавши рішення про відмову в реєстрації податкових накладних, і зобов'язав контролюючий орган зареєструвати накладні в Єдиному реєстрі податкових накладних. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що суб'єкт владних повноважень не вказав, які саме документи необхідні для прийняття рішення про реєстрацію податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, а лише зупинив їх реєстрацію у зв'язку з відповідністю підпункту 1.6 пункту 1 Критеріїв ризиковості платника податку.

Щодо задоволення решти позовних вимог суди дійшли висновку, що позивач належними доказами не підтвердив факти відвантаження контрагенту товару в день складення відповідних податкових накладних.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій у частині відмови в задоволенні позовних вимог і в цій частині прийняв нове рішення, яким визнав протиправними та скасував рішення про відмову в реєстрації податкових накладних і зобов'язав контролюючий орган зареєструвати їх у Єдиному реєстрі податкових накладних.

ОЦІНКА СУДУ

Загальними вимогами, які висуваються до акта індивідуальної дії як акта правозастосування є його обґрунтованість і вмотивованість, тобто наведення контролюючим органом фактичних і юридичних підстав, а також переконливих і зрозумілих мотивів його прийняття. Здійснення моніторингу відповідності коригованих податкових накладних / розрахунків критеріям оцінки ступеня ризиків є превентивним заходом, спрямованим на убезпечення від безпідставного формування податкового кредиту за операціями, що не підтверджені первинними документами або підтверджені платником податку копіями документів, які складені з порушенням законодавства. Здійснення моніторингу не повинно підміняти за своїм змістом проведення податкових перевірок як способу реалізації владних управлінських функцій.

Можливість надання платником податків вичерпного переліку документів на підтвердження правомірності формування та подання податкової накладної напряму залежить від чіткого визначення контролюючим органом конкретного виду критерію оцінки ступеня ризиків. Уживання суб'єктом владних повноважень загального посилання на відповідний пункт Критеріїв ризиковості платника податку, без наведення відповідного положення, є неконкретизованим і призводить до необґрунтованого обмеження прав платника податків.

Якщо рішення контролюючого органу не містить критерію ризикованості та/або цей суб'єкт владних повноважень чітко не вказав, якому саме критерію відповідав такий платник, а також не зазначив документів, яких платник податків не подав на підтвердження реальності господарських операцій, то таке рішення прийняте всупереч вимогам чинного податкового законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 серпня 2021 року у справі № 0840/4088/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98799556>.

2. Митна справа

2.1. Про застосування спеціального строку звернення до суду з позовом про оскарження рішень щодо застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії щодо України

У процедурі прийняття рішень про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії щодо України норми Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» є спеціальними в частині порядку прийняття таких рішень. Установлення цим Законом спеціального строку звернення до суду з позовом про оскарження такого рішення не створює непропорційності між застосованими засобами та поставленою метою

2 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Кабінету Міністрів України на рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 3 червня 2020 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 4 серпня 2020 року у справі № 640/1313/20 за позовами товариств з обмеженою відповідальністю «Анвітрейд Плюс», «Белойл Комодіті» і «Мартін Трейд» до Кабінету Міністрів України про визнання протиправною та нечинною постанови.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платники податків звернулися до суду з позовом про визнання протиправною та нечинною постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 року № 624 «Питання запровадження спеціального мита на окремі товари походження з Російської Федерації, що ввозяться на митну територію України». На обґрунтування своїх вимог позивачі указали, що внаслідок прийняття цього нормативного акту виникли обмеження у виборі постачальників дизельного палива та додаткові конкурентні умови для постачальників дизельного палива і скрапленого газу. Зазначені обмеження порушують правові засади свободи підприємницької діяльності. Представник Кабінету Міністрів України заявив клопотання про залишення про залишення позовів без розгляду у зв'язку з пропуском строку звернення до суду.

Окружний адміністративний суд міста Києва рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що проект спірної постанови було фактично розроблено та внесено на розгляд після факту її прийняття, що не відповідає нормам Регламенту Кабінету Міністрів України.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши рішення судів першої та апеляційної інстанцій, і залишив позовні заяви без розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

Кабінет Міністрів України має спеціальну компетенцію на прийняття рішення у формі постанови про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії щодо України державою, визнаною Верховною Радою України державою-агресором та/або державою-окупантом.

Постанова Кабінету Міністрів України була прийнята відповідно до частини одинадцятої статті 29 Закону України від 16 квітня 1991 року № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність» як рішення щодо запровадження Україною заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором. Цей Закон дозволив Кабінету

Міністрів України приймати рішення про застосування заходів у відповідь на дії держави-агресора та/або держави-окупанта без дотримання вимог частин четвертої–дев'ятої статті 29 цього Закону. Водночас це не звільняє Кабінет Міністрів України від обов'язку дотримуватися процедури прийняття актів нормативного характеру згідно з приписами Закону України від 27 лютого 2014 року № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» і Регламенту Кабінету Міністрів України.

У процедурі прийняття рішень про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії щодо України, урахувавши специфіку означених рішень, норми Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» є спеціальними в частині порядку прийняття таких рішень. Загальне правило щодо строку оскарження нормативно-правового акта, визначене в частині третій статті 264 Кодексу адміністративного судочинства України, не поширюється на спірні правовідносини. Згаданий Закон для оскарження рішення про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії щодо України в частині п'ятнадцятій статті 29 встановив особливий строк звернення до суду, який становить один місяць, і спеціальний порядок його обчислення – з дня запровадження таких заходів. Установлення цим Законом строку звернення до суду з позовом про оскарження відповідного рішення не створює непропорційності між застосованими засобами та поставленою метою, зокрема, щодо обсягу прав і обов'язків суб'єктів господарювання – учасників відносин, на які впливає постанова Кабінету Міністрів України, прийнята відповідно до частини одинадцятої статті 29 зазначеного Закону.

Водночас позовні заяви були подані з пропуском встановленого законом строку, а про поважні підстави для поновлення такого пропуску не було повідомлено, що відповідно до пункту 8 частини першої статті 240 та частини третьої статті 123 Кодексу адміністративного судочинства України має наслідком залишення позовних заяв без розгляду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 серпня 2021 року у справі № 640/1313/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98799479>.

2.2. Про митне оформлення товару з формально нижчим рівнем митної вартості

Документи про страхування товару надаються за наявності вимоги покупця, а не митного органу. Формально нижчий рівень митної вартості імпортованого товару від рівня митної вартості іншого митного оформлення не може вважатися заниженням митної вартості, не є перешкодою для застосування основного методу визначення митної вартості товару та не може бути достатньою підставою для відмови в здійсненні митного оформлення товару

18 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Митниці Державної фіскальної

служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі на постанову Одеського апеляційного адміністративного суду від 26 березня 2018 року у справі № 821/1050/17 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Комерційна фірма «Строй Мастер» до Митниці Державної фіскальної служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі про визнання протиправним і скасування рішення про коригування митної вартості товарів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Витрати щодо транспортування та страхування товару були здійснені продавцем і додаткових коштів декларант не сплачував. Митний орган уважав підставою для невизнання заявленої вартості імпортованого товару те, що декларант не включив витрати на страхування та транспортування до фактично сплаченої вартості оцінюваного товару, і не заявив їх як складову митної вартості.

Херсонський окружний адміністративний суд постановою від 14 грудня 2017 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції виходив із того, що витрати на транспортування та страхування вантажу належать до обов'язків покупця, але фактично до митної вартості товару були включені лише витрати на транспортування вантажу.

Одеський апеляційний адміністративний суд скасував постанову Херсонського окружного адміністративного суду й ухвалив нову, якою частково задовольнив адміністративний позов, визнавши протиправним і скасувавши рішення про коригування митної вартості товарів. Суд апеляційної інстанції вважав, що відповідно до умов поставки Інкотермс страхування вантажу не є обов'язком покупця (позивача), так само як і не є обов'язком постачальника. Суд також визнав необґрунтованим висновок митного органу щодо заниження позивачем митної вартості товару.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до умов поставки CIF Інкотермс 2010, за якими постачався товар, оплата видатків на транспортування товару до місця призначення та страхування товару є обов'язком продавця, а тому декларант не несе зазначених витрат. Правила Інкотермс 2010 не передбачають обов'язкового надання покупцю документів щодо страхування товару, а лише на його вимогу (такої вимоги не було). Надання вказаних документів митним органам України не передбачено також і міжнародними документами з митної справи.

Формально нижчий рівень митної вартості імпортованого товару від рівня митної вартості іншого митного оформлення не може вважатися заниженням митної вартості, не є перешкодою для застосування основного методу визначення митної вартості товару та не може бути достатньою підставою для відмови

в здійсненні митного оформлення товару за основним методом визначення його митної вартості.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 серпня 2021 року у справі № 821/1050/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99062791>.

II. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

1. Про встановлення трирічного строку звернення за призначенням та виплатою одноразової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів

Оскільки до набрання чинності Законом України від 4 липня 2012 року № 5040-VI «Про внесення змін до деяких законів України з питань соціального захисту військовослужбовців» (1 січня 2014 року) законодавством не було встановлено строків звернення заінтересованої особи до уповноваженої особи щодо нарахування та виплати одноразової грошової допомоги, то до випадків, які сталися до 1 січня 2014 року і щодо яких уповноваженим органом не було прийнято рішення про призначення та виплату одноразової грошової допомоги, трирічний строк, установлений статтею 16-3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», необхідно застосовувати з 1 січня 2014 року

03 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Управління Служби безпеки України в Сумській області, Служби безпеки України на постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 4 березня 2021 року у справі № 480/4365/20 за позовом ОСОБА_1 (далі – ОСОБА_1, позивач) до Управління Служби безпеки України в Сумській області, Служби безпеки України про визнання неправомірними дій Управління Служби безпеки України в Сумській області стосовно відмови у складанні висновку щодо виплати одноразової грошової допомоги у зв'язку зі смертю ОСОБА_2 під час виконання ним обов'язків військової служби дружині померлого ОСОБА_1; зобов'язання Управління Служби безпеки України в Сумській області скласти такий висновок; зобов'язання Служби безпеки України здійснити призначення і виплату одноразової грошової допомоги ОСОБА_1 – дружині (члену сім'ї) підполковника ОСОБА_2, смерть якого настала під час виконання ним обов'язків військової служби.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Під час проходження військової служби помер чоловік позивачки, підполковник ОСОБА_2, відповідальний співробітник 2 сектору режимно-

секретного відділу Управління Служби безпеки України в Сумській області, що підтверджується свідоцтвом про смерть від 23 січня 2008 року.

25 лютого 2020 року позивач звернулася до Управління Служби безпеки України в Сумській області із заявою про призначення і виплату їй одноразової грошової допомоги як дружині померлого підполковника ОСОБА_2, смерть якого настала під час виконання ним обов'язків військової служби, відповідно до статті 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року № 2011-XII (далі – Закон № 2011-XII) та Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 травня 2008 року № 499 (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин; далі – Порядок №499).

12 березня 2020 року на заяву позивачки надійшла відповідь УСБУ в Сумській області за № 68/К-51/199/2, якою їй відмовлено у призначенні та виплаті одноразової грошової допомоги у зв'язку зі смертю підполковника ОСОБА_2 під час виконання ним обов'язків військової служби.

Рішенням Сумського окружного адміністративного суду від 17 липня 2020 року у задоволенні позову відмовлено. Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції виходив з того, що позивачем пропущено трирічний строк звернення за одноразовою грошовою допомогою.

Постановою Другого апеляційного адміністративного суду апеляційну скаргу ОСОБА_1 задоволено, рішення Сумського окружного адміністративного суду скасовано та прийнято нову постанову про задоволення позову.

Постановляючи зазначене рішення, суд апеляційної інстанції виходив з того, що на дату смерті ОСОБА_2 призначення та виплата одноразової грошової допомоги регулювалися Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-XII (далі – Закон № 2232-XII), Законом № 2011-XII та Постановою Кабінету Міністрів України «Про умови державного обов'язкового особистого страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, і порядок виплати їм та членам їх сімей страхових сум» від 19 серпня 1992 року № 488 (далі – Постанова № 488), які не містили обмежень щодо трирічного строку звернення за призначенням одноразової грошової допомоги, а тому, позивачка, яка раніше не отримувала одноразову грошову допомогу у зв'язку зі смертю ОСОБА_2 має право на її отримання.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції, та залишив в силі рішення суду першої інстанції

ОЦІНКА СУДУ

Порядок № 499, на відміну від Порядку № 488, не містить строків, протягом яких зацікавлена особа повинна звернутися до уповноваженого органу щодо

призначення та виплати їй одноразової грошової допомоги. Водночас, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України з питань соціального захисту військовослужбовців» від 4 липня 2012 року № 5040-VI (далі – Закон № 5040-VI) Закон № 2011-XII було доповнено статтями 16-1, 16-2, 16-3, 16-4.

Відповідно до пункту у Прикінцевих положень Закон № 5040-VI він набирає чинності з 1 січня 2014 року. В той час, пунктом 2 Перехідних положень вказаного Закону встановлено, що дія цього Закону не поширюється на осіб, стосовно яких до набрання чинності цим Законом прийнято рішення про виплату їм одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або каліцтва військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, або які отримали замість зазначеної допомоги інші компенсаційні виплати відповідно до законодавства.

Як було встановлено судами попередніх інстанцій та підтверджується матеріалами справи, ОСОБА_1 не зверталася до уповноважених органів щодо призначення та виплати їй одноразової допомоги у зв'язку зі смертю її чоловіка, і відповідно, щодо позивачки у цій справі до 1 січня 2014 року не приймалося рішення про виплату їй одноразової грошової допомоги. Тому, враховуючи норми пункту 2 Перехідних положень Закону № 5040-VI, розгляд заяви та виплата позивачці одноразової грошової допомоги повинна здійснюватися відповідно до Закону №2011-XII, з урахуванням змін, які були внесені Законом № 5040-VI і набрали чинності з 1 січня 2014 року.

Колегія суддів Верховного Суду відповідно до частини восьмої статті 16-3 Закону № 2011-XII особи, які мають право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої цим Законом, можуть реалізувати його протягом трьох років з дня виникнення у них такого права.

Враховуючи вищезазначене правове регулювання та обставини цієї справи, колегія суддів Верховного Суду визнала за необхідне вказати, що оскільки до набрання чинності Закону № 5040-VI законодавством не було встановлено строків звернення заінтересованої особи до уповноваженої особи щодо нарахування та виплати одноразової грошової допомоги, то до випадків, які сталися до 1 січня 2014 року і щодо яких уповноваженим органом не було прийнято рішення про призначення та виплату одноразової грошової допомоги, трирічний строк, встановлений статтею 16-3 Закону № 2011-XII, необхідно застосовувати з 1 січня 2014 року. У зв'язку із цим, по вказаних випадках, трирічний строк звернення заінтересованої особи із заявою до уповноваженого органу щодо призначення та виплати одноразової допомоги у зв'язку зі смертю під час виконання обов'язків військової служби спливає 31 грудня 2016 року.

Крім того, колегія суддів зазначила, що якщо виходити із того, що по випадках, які сталися до 1 січня 2014 року і щодо яких особа не зверталася до уповноваженого органу стосовно призначення та виплати їй одноразової грошової допомоги, строк звернення не застосовувати взагалі, а щодо випадків, які сталися після 1 січня 2014 року застосувати трирічний строк, то вказане буде порушувати конституційний принцип рівності прав та свобод людини і матиме

ознаки дискримінації (стаття 24 Конституції України) для осіб, які одночасно звернуться із заявою про призначення та виплату одноразової грошової допомоги, зумовленої подіями більш ніж трирічної давності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 серпня 2021 року у справі № 480/4365/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98839717>.

2. Про обов'язковість здійснення авторського нагляду на всіх етапах будівництва

Авторський нагляд має здійснюватися відповідальною особою на всіх етапах будівництва. Виконанню вказаних обов'язків передують укладення між замовником та відповідальною особою договору про здійснення авторського нагляду

11 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «АТБ-ТОРГСТРОЙ» на постанову Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 15 січня 2016 року та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 28 листопада 2017 року, у справі № 826/14573/16 за позовом ТОВ «АТБ – торгстрой» до Управління Державної архітектурно-будівельної інспекції у Миколаївській області про визнання протиправним та скасування припису від 25.09.2015 № 23 про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил, винесеного Управлінням державної архітектурно-будівельної інспекції у Миколаївській області.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

25.09.2015 року працівниками відповідача проведено планову перевірку дотримання вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил ТОВ «АТБ-Торгстрой», ТОВ «Рітейл-Девелопмент», ПП «Восток-партнер» по об'єкту будівництва: «Реконструкція нежитлових приміщень під магазин продовольчих та непродовольчих товарів за адресою: м. Миколаїв, пр. Жовтневий 342/5», за результатами якої складено акт.

В акті перевірки зафіксовані порушення вимог частини 6 статті 36 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», оскільки замовником будівництва – ТОВ «АТБ-Торгстрой» не повідомлено про зміну відповідальної особи за проведення авторського нагляду орган державного архітектурно-будівельного контролю, який зареєстрував декларацію про початок виконання будівельних робіт.

На підставі акту перевірки від 25.09.2015 року відповідно до статті 41 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 року № 553, ТОВ «АТБ-Торгстрой» видано припис від 25.09.2015 року №23 про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил.

Позивач зазначає, що не здійснював зміну особи, яка відповідальна за авторський нагляд на об'єкті, а отже, припис відповідача від 25.09.2015 №23 винесений необґрунтовано та підлягає скасуванню.

Постановою Дніпропетровського окружного адміністративного суду, залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено.

Рішення судів мотивовані тим, що станом на момент проведення перевірки особа, яка б здійснювала авторський нагляд за виконанням будівельних робіт, була відсутня. Отже, спірний припис від 25.09.2015 року № 23 про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил, винесений відповідачем обґрунтовано та підлягає виконанню.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Частинами першою та третьою статті 11 Закону України «Про архітектурну діяльність», передбачено, що під час будівництва об'єкта архітектури здійснюється авторський та технічний нагляд.

Авторський нагляд здійснюється архітектором – автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими ними особами. Авторський нагляд здійснюється відповідно до законодавства та договору із замовником.

Відповідно до пункту 2 Порядку здійснення авторського нагляду під час будівництва об'єкта архітектури, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2007 року № 903, авторський нагляд здійснюється архітектором - автором проекту об'єкта архітектури, іншими розробниками затвердженого проекту або уповноваженими особами (далі – генеральний проектувальник) відповідно до законодавства та договору із замовником (забудовником) протягом усього періоду будівництва і передбачає контроль за відповідністю будівельно-монтажних робіт проекту. Зі змісту вказаних норм вбачається, що авторський нагляд має здійснюватися відповідальною особою на всіх етапах будівництва. Виконанню вказаних обов'язків передуює укладення між замовником та відповідальною особою договору про здійснення авторського нагляду.

В ході судового розгляду становлено та не заперечується позивачем, що на час подання декларації про початок виконання будівельних робіт на об'єкті «Реконструкція нежитлових приміщень під магазин продовольчих та непродовольчих товарів за адресою: м.Миколаїв, пр. Жовтневий 342/5» не було укладено жодного договору про авторський нагляд, як того вимагають вищевикладені норми. Позивачем у зареєстрованій декларації самовільно було визначено особу, яка здійснює авторський нагляд без наявної письмової угоди, яка б вказувала на згоду головного архітектора проекту ОСОБА_1 на його здійснення.

Колегія суддів вказала, що позивач, всупереч вимогам чинного законодавства, не забезпечив здійснення авторського нагляду на об'єкті будівництва, а відтак спірний припис від 25.09.2015 року №2 З про усунення порушення вимог законодавства у сфері містобудівної діяльності, будівельних норм, державних стандартів і правил, винесений відповідачем обґрунтовано та підлягає виконанню.

Крім цього, Верховний Суд зазначив, що безпосереднє виконання будівельних робіт не має визначального значення при встановленні необхідності здійснення авторського нагляду на об'єкті будівництва, оскільки обов'язковість такого нагляду прямо передбачена законом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 серпня 2021 року у справі № 804/16198/15 можна ознайомитися за посиланням – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98921394>.

3. Про визнання інформації рекламою

Інформація може бути визнана рекламою тоді, коли вона вказує на конкретну, індивідуально визначену особу або на конкретний, індивідуально визначений товар, із зазначенням найменування, якісних показників, країни походження, виробника тощо

11 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Управління реклами Одеської міської ради на постанову Оріхівського районного суду Запорізької області від 27 квітня 2017 року та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 13 червня 2017 року у справі № 323/809/17 за позовом ТОВ "Шато 2013" до Управління реклами Одеської міської ради про скасування припису Одеської міської ради від 02.03.2017 року № 01-30/2074 про усунення порушень позивачем порядку розміщення зовнішньої реклами у місті Одесі

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На фасаді будівлі за адресою: м. Одеса, проспект Шевченка, 6/1 наявна вивіска з написом «ІНФОРМАЦІЯ_1» та зображення мапи світу та Ейфелевої вежі.

Позначення «ІНФОРМАЦІЯ_1» відповідно до свідоцтва на знак для товарів і послуг № НОМЕР_1, зареєстрованого 25.07.2011 року у Державному реєстрі свідоцтв України на знаки для товарів і послуг, у відповідному поєднанні червоного та білого кольорів є знаком для товарів і послуг та належить ОСОБА_1. Вказаним позначенням ТОВ «ШАТО 2013» користується на підставі ліцензійного договору б/н від 01.09.2016 року.

В. о. начальника Управління реклами Одеської міської ради винесено припис від 02.03.2017 № 01-30/2074, в якому зазначено, що відповідно до акту фіксації № 002401 від 24.02.2017 року ТОВ «ШАТО 2013» в порушення статті 16 Закону України «Про рекламу», пункту 3 Типових правил, пункту 6.1 Правил розміщення

зовнішньої реклами у місті Одесі розмістило рекламний засіб за вказаною вище адресою.

Приписом вимагалось здійснити демонтаж конструкції протягом 5 днів з моменту отримання даного припису. У разі невиконання цього припису, конструкція буде демонтована силами КП «Одесреклама».

Позивач вважав, що конструкція з написом «ІНФОРМАЦІЯ_1» у розумінні статті 9 Закону України «Про рекламу» не вважається рекламою, а є вивіскою (табличкою).

Постановою Оріхівського районного суду Запорізької області, залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, адміністративний позов задоволено.

Рішення судів мотивовані тим, що відповідно до статті 9 Закону України «Про рекламу» конструкція з написом «ІНФОРМАЦІЯ_1» не вважається рекламою, а є вивіскою (табличкою), яким ТОВ «ШАТО 2013» користується на підставі ліцензійного договору, що свідчить про відсутність підстав для її примусового демонтажу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів Верховного Суду зазначила, що інформація про виробника товару та/або товар у місцях, де цей товар реалізується чи надається споживачеві, а також інформація, розміщена на зовнішній поверхні будинку чи споруди не вище першого поверху або на поверсі, де знаходиться власне чи надане у користування особі приміщення, біля входу у таке приміщення, яка не містить закликів придбавати товар або послугу, що реалізується суб'єктом, не є рекламою у розумінні частини 7 статті 8 та частини б статті 9 Закону України «Про рекламу».

Інформація може бути визнана рекламою тоді, коли вона вказує на конкретну, індивідуально визначену особу, або на конкретний, індивідуально визначений товар, із зазначенням найменування, якісні показники, країну походження, виробника тощо.

Оскільки вивіска з написом «ІНФОРМАЦІЯ_1», зображення мапи світу, Ейфелевої вежі не містять закликів до придбання конкретного товару чи формування інтересу щодо конкретної особи, не є інформацією, призначеною сформулювати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтересу щодо юридичної особи чи конкретного товару (послуг), що поставляється /надається підприємством, колегія суддів Верховного Суду дійшла висновку, що вказані вивіски не є рекламою у розумінні Закону України «Про рекламу» та не потребують спеціального дозволу на розміщення зовнішньої реклами.

Доводи касатора, що зазначені конструкції не відповідають законодавчо визначеним критеріям та ознакам вивіски та являються рекламою, колегія суддів вважає необґрунтованими, оскільки порушення певних параметрів, встановлених для вивіски, за відсутності вищевикладених ознак зовнішньої реклами, не може

бути підставою для притягнення до відповідальності за порушення статті 16 Закону України «Про рекламу».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 серпня 2021 року у справі № 323/809/17 можна ознайомитися за посиланням – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98921391>.

4. Про порядок нарахування встановленої в колективному договорі надбавки за інтенсивність праці

Визначення в колективному договорі максимального розміру доплати за інтенсивність праці і відсутність мінімального розміру не свідчить про можливість ненарахування такої надбавки.

Працедавець вправі самостійно визначити критерії нарахування та виплати встановленої в колективному договорі надбавки за інтенсивність праці, її розмір, в тому числі й з урахуванням фінансового стану. Однак ненарахування такої надбавки взагалі прямо суперечить умовам колективного договору і порушує вимоги статті 5 Закону України «Про колективні договори та угоди» щодо обов'язковості умов колективних договорів і угод, укладених відповідно до чинного законодавства, для підприємств, на які вони поширюються, та сторін, які їх уклали

18 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Львівського комунального підприємства "Львівелектротранс" на постанову Львівського окружного адміністративного суду та постанову Львівського апеляційного адміністративного суду, у справі № 813/300/17 за позовом Львівського комунального підприємства "Львівелектротранс" до Головного управління Держпраці у Львівській області про визнання протиправними і скасування приписів відповідача.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Головним управлінням Держпраці у Львівській області в період з 04.07.2016 по 15.07.2016 та 22.08.2016 по 31.08.2016 проведено позапланові перевірки дотримання вимог законодавства про працю та загальнообов'язкове державне соціальне страхування ЛКП «Львівелектротранс».

За результатами складено акти перевірки додержання суб'єктами господарювання законодавства про працю та загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Перевірками встановлено та зафіксовано в акті, зокрема, порушення вимог частини четвертої статті 97 КзПП України – під час перевірки не представлено жодних документів, відповідно до яких певним категоріям працівників встановлювалась доплата за інтенсивність, а також за керівництво бригадою в розмірі, меншому за передбачений колективним договором та Галузевою угодою, а саме п. 5.11 Колективної угоди Підприємства на 2014-2015 роки та п. 3.1

Галузевої угоди, яким чітко передбачені доплати за інтенсивність праці робітників та за керівництво бригадою.

Скасовуючи постанову суду першої інстанції про задоволення позову, суд апеляційної інстанції зазначив, що висновок суду першої інстанції про те, що надбавка за інтенсивність праці є обов'язковою і може дорівнювати нулю, є безпідставним, адже таким чином вона не нараховується і не виплачується. Працівникам підприємства у періоді, який перевірявся, не встановлювалася надбавка за інтенсивність праці, що свідчить про порушення чинного законодавства підприємством і пункт 4 припису №13-01-014/1151-0789 від 15.07.2016 в частині встановлення доплати за інтенсивність є законним.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Саме колективний договір є локальним нормативним актом підприємства (організації, установи) в сфері трудових відносин, який встановлює домовленість сторін щодо умов оплати праці працівників. Колективний договір може передбачати додаткові поряд з чинним законодавством і угодами гарантії та соціально-побутові пільги.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що відповідно до пункту 5.11 розділу 5 Колективної угоди Підприємства на 2014-2015 роки ЛКП «Львівелектротранс» взято зобов'язання нараховувати премію та всі доплати та надбавки встановлені Підприємством згідно переліку (додаток 13) до цієї колективної угоди.

Вказаний додаток передбачає доплату за інтенсивність праці до 12% тарифної ставки та доплату за керівництво бригадою, яка диференціюється в залежності від чисельності робітників в бригаді від 25% до 50% розміру тарифної ставки, присвоєної бригадиру. Тобто пункт 5.11 розділу 5 Колективної угоди свідчить про обов'язковість доплат і надбавок встановлених згідно переліку, оскільки працедавець взяв на себе зобов'язання здійснювати їх виплату. При цьому Колективна угода не містить застереження, що виплата таких надбавок є обов'язковою, а їх нарахування залежить від фінансових можливостей підприємства.

Вказівка, що доплата за інтенсивність встановлюється в розмірі до 12%, свідчить про визначення максимального розміру і відсутність мінімального розміру.

Таке формулювання не свідчить про можливість ненарахування такої надбавки. При цьому працедавець вправі самостійно визначити критерії нарахування та виплати цієї надбавки, її розмір, в тому числі й з урахуванням фінансового стану. Проте колегія суддів Верховного Суду вказала, що ненарахування такої взагалі прямо суперечить умовам колективного договору і порушує вимоги статті 5 Закону України «Про колективні договори та угоди».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 серпня 2021 року у справі № 813/300/17 можна ознайомитися за посиланням – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99123243>.

5. Про виключення з технічного паспорта будівлі відмітки про самовільне будівництво

Для виключення з технічного паспорта будівлі відмітки про самовільне будівництво зацікавленій особі необхідно ввести самовільні будівлі в експлуатацію, здійснити державну реєстрацію права власності, а після цих дій звернутися до бюро технічної інвентаризації з відповідною заявою

27 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від 26 лютого 2018 року у справі № 623/2592/17 за позовом ОСОБА_1 до Комунального підприємства "Ізюмське міське бюро технічної інвентаризації" про зобов'язання відповідача внести зміни до технічного паспорта на квартиру шляхом виключення штампу про наявність самовільного будівництва, а також внести відповідні зміни у матеріали інвентаризаційної справи на домоволодіння на підставі рішення суду.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачу належить на праві приватної власності квартира АДРЕСА_2, що підтверджується свідоцтвом про право на спадщину за заповітом від 26.04.2016 та зареєстровано у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Вказана квартира є спадковим майном, що перейшло до нього після смерті матері ОСОБА_2, що померла ІНФОРМАЦІЯ_1. За життя у 2007 році мати позивача – ОСОБА_2 здійснила самовільну перебудову частини квартири, що розміщувалась у житловій добудові.

У січні 2008 року ОСОБА_2 замовила в Ізюмському БТІ проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна, що вона побудувала. 08.01.2008 КП "Ізюмське МБТІ" виготовило технічний паспорт на квартиру АДРЕСА_2, де на плані квартири було проставлено штамп про самовільне будівництво в квартирі приміщень, а також на генеральному плані прибудинкової території від 08.01.2008 також поставлено штамп про самочинне будівництво. В березні 2008 року ОСОБА_2 звернулась до Ізюмського міськрайонного суду Харківської області з позовом до Ізюмського міськвиконкому, треті особи ОСОБА_3, КЖРЕП-1, про визнання права власності на самочинне будівництво.

Рішенням Ізюмського міськрайонного суду Харківської області від 21.04.2008 по справі № 2-600/2008 визнано за ОСОБА_2 право власності на перебудовану існуючу житлову добудову.

За замовленням позивача у лютому 2016 року КП "Ізюмське МБТІ" не було здійснено погашення штампу про самовільне будівництво в інвентаризаційній справі по даному домоволодінню у зв'язку з оформленням права власності на дане самочинне будівництво на підставі судового рішення від 21.04.2008 та перенесено раніше поставлений штамп з інвентаризаційних матеріалів датований 08.01.2008.

Не погоджуючись з такими діями відповідача, позивач звернувся до суду з цим позовом.

Скасовуючи постанову суду першої інстанції та приймаючи нову, апеляційний суд виходив з того, що для виключення з технічного паспорту спірних будівель відмітки про самовільне будівництво позивачу необхідно ввести спірні самовільні будівлі в експлуатацію, здійснити державну реєстрацію права власності, а потім вже звернутись до відповідача з відповідною заявою.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а постанову суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до частини другої статті 5 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV (далі – Закон № 1952-IV) якщо законодавством передбачено прийняття в експлуатацію нерухомого майна, державна реєстрація прав на такий об'єкт проводиться після прийняття його в експлуатацію в установленому законодавством порядку.

Відповідно до пункту 3.2. Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна (у редакції на час виникнення спірних правовідносин) виявлені в установленому порядку самочинно збудовані будинки або прибудови до будинків, господарські будівлі (прибудови), торговельні, господарські кіоски та павільйони, металеві гаражі, підлягають технічній інвентаризації з включенням їх у планові та інші матеріали. У разі самочинного будівництва на оригіналах інвентаризаційної справи, технічного паспорта і копіях планових матеріалів, що їх видають власникам, на вільному від записів місці, з лицьового боку проставляють штампи встановленого зразка.

Після одержання суб'єктом господарювання інформації про прийняття в експлуатацію об'єкта будівництва у примітку раніше проставленого штампа уноситься запис номера та дати документа про прийняття в експлуатацію.

Колегія суддів Верховного Суду зазначила, що самочинно збудоване нерухоме майно в експлуатацію не введено, речові права на таке нерухоме майно на підставі рішення суду не оформлено, а тому відсутні підстави для виключення з технічного паспорта на квартиру штампу про наявність самочинного будівництва.

Колегія суддів визнала безпідставними посилання позивача в обґрунтування касаційної скарги на наявність рішення суду, яким за його матір'ю визнано право власності на самочинне будівництво, оскільки відповідно до пункту 9 частини першої статті 27 Закону № 1952-IV рішення суду, що набрало законної сили, щодо права власності та інших речових прав на нерухоме майно, є лише підставою для реєстрації права власності на нерухоме майно.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 27 серпня 2021 року у справі № 623/2592/17 можна ознайомитися за посиланням – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/99224060>.

III. Справи, розглянуті судовою палатою з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян

1. Про відсутність повноважень у приватного виконавця на передачу виконавчого документа після відкриття виконавчого провадження

Закон України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» не передбачає можливості передачі приватним виконавцем виконавчого документа після відкриття виконавчого провадження у разі отримання інформації про відсутність у його виконавчому окрузі місця проживання чи майна боржника, а тому перевірка відповідних даних має проводитися саме на стадії вирішення питання про відкриття виконавчого провадження, адже у протилежному випадку допускалася б можливість зазначення стягувачем будь-якої адреси боржника (не підтвердженої доказами) задля штучної зміни виконавчого округу

31 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу касаційну скаргу приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Дорошкевич Віри Леонідівни на постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 27 травня 2021 року у справі № 560/1296/21 за позовом ОСОБА_1 до приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Дорошкевич Віри Леонідівни, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні відповідача - Товариство з обмеженою відповідальністю "Фінансова компанія "Аланд" про визнання протиправним та скасування постанови.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

ОСОБА_1 зареєстрований за адресою АДРЕСА_1.

05 жовтня 2020 року приватним нотаріусом Житомирського міського нотаріального округу вчинено виконавчий напис, яким звернено стягнення з громадянина ОСОБА_1, адреса реєстрації: АДРЕСА_1, місце проживання: АДРЕСА_2 на користь ТОВ "Фінансова компанія "Аланд" заборгованість за кредитним договором від 19 грудня 2013 року.

В подальшому, ТОВ "Фінансова компанія "Аланд" звернулася до відповідача з заявою про примусове виконання зазначеного виконавчого напису нотаріуса. При цьому в заяві вказано, що фактичним місцем проживання ОСОБА_1 є АДРЕСА_2.

20 січня 2021 року приватним виконавцем виконавчого округу міста Києва Дорошкевич В.Л. винесено постанову про відкриття виконавчого провадження у виконавчому провадженні з примусового виконання виконавчого напису. Позивач вважав, що спірна постанова є протиправною, оскільки він зареєстрований та фактично проживає за адресою АДРЕСА_1, майно на території м. Києва відсутнє, тому у приватного виконавця виконавчого округу м. Києва були відсутні правові підстави для прийняття постанови.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції про відмову в задоволенні позову, суд апеляційної інстанції виходив з того, що приватним виконавцем порушено правила територіальної діяльності приватних виконавців, так як володіючи інформацією про місце реєстрації позивача (боржника), що не належить до її виконавчого округу, прийняла виконавчий документ з іншого виконавчого округу, що у свою чергу суперечить Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» (далі – Закон № 1404-VIII) та Інструкції з організації примусового виконання рішень від 02 квітня 2012 року № 512/5.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, а рішення суду апеляційної інстанції без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд у справі № 380/7750/20, правовідносини у якій є подібними до цієї справи, указав, що отримавши заяву стягувача про примусове виконання виконавчого напису приватного нотаріуса, у якій, як і у виконавчому документі, зазначено дві різні адреси боржника, приватний виконавець не міг не звернути уваги, що ці адреси, якщо вирішувати питання про прийняття до виконання цього виконавчого документа, відсилають до різних виконавчих округів. Звідси виникає потреба з'ясування місця проживання боржника як умови прийняття виконавчого документа до примусового виконання приватним виконавцем, територіальним округом якої є місто Київ.

Верховний Суд відхилив доводи скаржниці про те, що суди попередніх інстанцій безпідставно ототожили поняття "місце реєстрації" та "місце проживання" особи, з огляду на таке.

Аналіз положень статті 29 ЦК України у зіставленні з положеннями Закону України 11 грудня 2003 року № 1382-IV «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (далі – Закон № 1382-IV, у редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин) дозволяють зробити висновок, що місцем проживання особи є житло, в якому вона проживає (постійно або тимчасово). Особа не обмежена у можливості мати більше, ніж одне місце проживання, проте реєстрація місця проживання здійснюється тільки за однією адресою, яку особа сама вибрала і за якою вестиме листування з фізичними/юридичними особами, контролюючими органами, отримуватиме офіційну кореспонденцію. Місцем постійного проживання закон вважає адресу, за якою людина проживає більше шести місяців на рік. Відомості про місце проживання вносяться, серед іншого, до паспорта громадянина України. Тож "місце реєстрації" і є "місцем проживання" фізичної особи. Інше питання, що фізична особа не обмежена у праві, окрім зареєстрованого місця проживання, мати і інше місце проживання.

У контексті спірних правовідносин у справі № 380/7750/20 Верховний Суд дійшов висновку, що сама лише вказівка на місце проживання, яке не має жодного взаємозв'язку з особою боржника, не може вважатися достатньою підставою для прийняття виконавчого документа приватним виконавцем, територіальний округ якого охоплює місце виконання, визначеного за цією адресою. За описаної вище ситуації визначення місця виконання виконавчого документа щодо позивача

(як фізичної особи-боржника) має відбуватися за зареєстрованим місцем проживання боржника. Будь-яка інша адреса місця проживання чи відомості про місце перебування особи-боржника можуть слугувати додатковою інформацією і сприяти примусовому виконанню рішення, але не використовуватися як юридичний факт, з яким Закон №1404-VIII пов'язує місце виконання рішення, а з ним і виконавчий округ приватного виконавця.

Окрім того, у постанові Верховного Суду від 15 липня 2021 року у справі № 380/9335/20 в аналогічних за змістом правовідносинах було сформовано правовий висновок, відповідно до якого частина друга статті 24 Закону №1404-VIII пов'язує місце виконання рішення приватним виконавцем з фактичним місцем проживання.

При цьому колегія суддів звернула увагу на те, що частина друга статті 24 Закону №1404-VIII пов'язує місце виконання рішення приватним виконавцем з фактичним місцем проживання, перебування боржника - фізичної особи та місцезнаходженням боржника - юридичної особи, а не з адресою, зазначеною у виконавчому документі, як це, наприклад, закріплено у частині першій статті 28 Закону №1404-VIII. Тож за описаних вище обставин, враховуючи непідтвердження судовим розглядом на момент відкриття виконавчого провадження місця проживання/ місця знаходження фізичної особи - боржника у виконавчому окрузі міста Києва, зазначеної приватним нотаріусом у виконавчому написі як "місце проживання", Верховний Суд у постанові від 15 липня 2021 року у справі № 380/9335/20 дійшов висновку, що у цьому випадку саме зареєстроване місце проживання фізичної особи має визначальне значення для цілей визначення місця виконання рішення.

Ураховуючи доводи касаційної скарги про те, що наявність зареєстрованого місця проживання боржника не є підтвердженням того, що особа на день відкриття виконавчого провадження проживає саме за зареєстрованою адресою, Верховний Суд констатував, що у випадку, якщо особа не повідомила іншого, саме цю адресу, з урахуванням приписів частини десятої статті 6 Закону № 1382-IV, необхідно враховувати під час вирішення питання про відкриття виконавчого провадження відповідно до вимог частини другої статті 24 Закону №1404-VIII. Крім того, таке трактування частини другої статті 24 Закону відповідатиме також принципу юридичної визначеності, який є елементом верховенства права.

Верховний Суд наголосив, що відсутність прямого обов'язку приватного виконавця перевіряти адресу проживання боржника не спростовує необхідності дотримання ним принципів, визначених частиною першою статті 4 Закону № 1403-VIII, зокрема, верховенства права, законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності, гласності та відкритості виконавчого провадження, які кореспондуються з положеннями частини другої статті 2 КАС України, на відповідність яким суд перевіряє рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень.

Аналізуючи положення статей 9, 18 Закону №1404-VIII, положення статті 27 Закону №1403-VIII, а також положення Закону України «Про Єдиний державний

демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», Верховний Суд дійшов висновку, що виконавець має реальну можливість перевірити місце знаходження боржника шляхом перевірки необхідної інформації у Єдиному державному демографічному реєстрі або шляхом запиту до відповідного органу реєстрації місця перебування та місця проживання особи. Такі дії відповідатимуть вимогам частини другої статті 2 КАС України, яких приватний виконавець має дотримуватись.

Виходячи із системного аналізу пункту 10 частини четвертої статті 4 Закону №1404-VIII в сукупності з іншими положеннями цього Закону, Верховний Суд констатував, що надання триденного терміну для вирішення питання щодо повернення виконавчого документа стягувачу без прийняття до виконання спрямоване саме на необхідність перевірки органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем, зокрема і відповідності зареєстрованого місця проживання боржника - фізичної особи адресі боржника, вказаної у виконавчому документі, і належності такого зареєстрованого місця проживання виконавчому округу, на який поширюються повноваження приватного виконавця.

Колегією суддів у контексті цього спору також було враховано, що Закон № 1404-VIII не передбачає можливості передачі приватним виконавцем виконавчого документа після відкриття виконавчого провадження у разі отримання інформації про відсутність у його виконавчому окрузі місця проживання чи майна боржника, а тому перевірка відповідних даних має проводитись саме на стадії вирішення питання про відкриття виконавчого провадження, адже у протилежному випадку допускалася б можливість зазначення стягувачем будь-якої адреси боржника (не підтвердженої доказами) задля штучної зміни виконавчого округу.

Таким чином, колегія суддів у цій справі вважає, що суд апеляційної інстанції дійшов до правильного висновку, що приватний виконавець порушив правила територіальної діяльності приватних виконавців, оскільки, володіючи інформацією про місце реєстрації позивача (боржника), що не належить до його виконавчого округу, прийняв виконавчий документ з іншого виконавчого округу, що у свою чергу суперечить Закону №1404-VIII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 серпня 2021 року у справі № 560/1296/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99311875>.

2. Про підстави розгляду місцевої ініціативи у порядку, визначеному статтею 9 Закону України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні»

Невизначення порядку внесення місцевої ініціативи на розгляд місцевої ради відповідним рішенням цієї ради або статутом територіальної громади не може бути

підставою для нерозгляду місцевої ініціативи у порядку, визначеному статтею 9 Закону України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні»

26 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 26 березня 2020 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 16 липня 2020 року у справі № 1.380.2019.005912 за його ж позовом до Стрийської міської ради Львівської області, міського голови міста Стрия Шрамов'ята Романа Євстаховича про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

09 серпня 2019 року ініціативна група членів територіальної громади м. Стрия Львівської області з питань розбудови системи місцевого самоврядування територіальної громади м. Стрия скерувала заяву міському голові про внесення на розгляд Стрийської міської ради місцевої ініціативи з розбудови повноцінної системи місцевого самоврядування, а саме: висловлена пропозиція розглянути, обговорити і ухвалити на сесії Стрийської міської ради концепцію як проект для подальшої розробки Програми з розбудови системи місцевого самоврядування територіальної громади м. Стрий Львівської області. Проте до порядку денного XXI сесії Стрийської міської ради VII демократичного скликання місцева ініціатива з питань розбудови системи місцевого самоврядування включена не була та на цій сесії не розглядалася.

Заступником міського голови надано відповідь на заяву від 09 серпня 2019 року, у якій повідомлено, що виконкомом міської ради враховано пропозиції ініціативної групи та розробляється положення, в якому буде передбачено порядок внесення та розгляду місцевої ініціативи, що відповідно до закону буде затверджено міською радою.

4 жовтня 2019 року ініціативна група звернулася повторно до міського голови м. Стрия із заявою про ініціювання питання проведення наступної сесії Стрийської міської ради та розгляду наведеного питання, на що отримано відповідь від 15 жовтня 2019 року.

Позивач вважає дії відповідачів протиправними та такими, що порушують права територіальної громади м. Стрия Львівської області, оскільки останніми своєчасно не внесено місцеву ініціативу «Концепцію з питань розбудови місцевого самоврядування» на розгляд постійних комісій Стрийської міської ради, для підготовки проекту рішення, висновків і рекомендацій, а також до порядку денного XXI сесії Стрийської міської ради VII демократичного скликання, яка відбулася 10 вересня 2019 року.

Відмовляючи у задоволенні позову, суди попередніх інстанцій виходили з того, що заява місцевої ініціативи щодо «Концепції розбудови повноцінної системи місцевого самоврядування» розглядалася на депутатських комісіях,

а позивач виступав як член місцевої ініціативи на пленарних засіданнях Стрийської міської ради.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення судів першої та апеляційної інстанцій скасував, справу направив на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів в частині спірного питання у справі стосовно порядку розгляду місцевої ініціативи зазначила, що з аналізу положень статті 9 Закону України від 21 травня 1997 року №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон №280/97-ВР, вбачається, що місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради з наступним ухваленням радою рішення з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи.

При цьому, ухвалення рішення є результатом певної правової процедури, яка йому передує. Тобто відповідно до статті 9 Закону №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» порядок розгляду місцевої ініціативи передбачає визначену процедуру, яка включає такі послідовні стадії: ініціювання члени територіальної громади розгляду у раді (в порядку місцевої ініціативи) питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування; внесення місцевої ініціативи на розгляд ради; розгляд на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи; ухвалення радою рішення з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи з його оприлюдненням у встановленому порядку.

Визначена законом процедура є способом реагування відповідної ради як органу місцевого самоврядування у відповідь на місцеву ініціативу членів територіальної громади щодо того чи іншого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування. У світлі вимог частини другої статті 19 Конституції України дотримання відповідним органом місцевого самоврядування встановленої законом процедури є обов'язковим.

Колегія суддів також звернула увагу, що згідно з статтею 144 Конституції України органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території. Таким чином, Стрийська міська рада наділена повноваженнями приймати нормативні акти спрямовані на визначення та врегулювання внутрішніх процедур, які б визначали порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування.

Одночасно колегія суддів дійшла висновку, що невизначення порядку внесення місцевої ініціативи на розгляд Стрийської міської ради відповідним рішенням цієї ради або статутом територіальної громади не може бути підставою для нерозгляду місцевої ініціативи у визначеному статтею 9 Закону №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» порядку.

Колегія суддів звертає увагу, що судами попередніх інстанцій взагалі не досліджувалося питання дотримання відповідачами порядку розгляду заяви ініціативної групи членів територіальної громади м. Стрий Львівської області у порядку місцевої ініціативи з питань розбудови системи місцевого самоврядування і затвердження Концепції як проекту для подальшої розробки «Програми розбудови системи місцевого самоврядування територіальної громади м. Стрий Львівської області» у контексті приписів статті 9 Закону №280/97-ВР, а тому оскаржувані судові рішення підлягають скасуванню із направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 26 серпня 2021 року у справі № 1.380.2019.005912 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99223986>.

3. Про визначення підстав для визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту

Той факт, що особа, яка звернулася із заявою про надання статусу біженця, прибула в Україну не через загрозу його життю, безпеці чи свободі в країні походження, а з інших причин (з метою заробітку), не може впливати на результат розгляду його заяви. Бажання шукача захисту оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі в країні походження та не є умовою, за якої особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту

30 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Харківського окружного адміністративного суду від 24 листопада 2020 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 24 березня 2021 року у справі № 520/11435/2020 за позовом ОСОБА_1 до Державної міграційної служби України, третя особа – Головне управління Державної міграційної служби України в Харківській області, про скасування рішення та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач є громадянином Сирійської Арабської Республіки, за національністю курд. Звернувшись до органу міграційної служби з заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, отримав повідомлення ГУ ДМС України в Харківській області про те, що рішенням ДМС України від 01 червня 2020 року № 197-20 йому відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Позивач вважає рішення відповідача необґрунтованим, протиправним і таким, що підлягає скасуванню, оскільки перевірка інформації, яку він надавав під час звернення із заявою до міграційного органу, проводилася поверхово

та необ'єктивно, ситуація у країні його громадянської належності належним чином не вивчалась.

Відмовляючи у задоволенні позовних вимог, суди першої та апеляційної інстанцій виходили з того, що відповідачем було досліджено актуальну інформацію по країні походження ОСОБА_1 та встановлено, що наразі у Сирії склалася зовсім інша ситуація, аніж декілька років тому. Уряд країни повернув контроль над більшою частиною території країни, озброєна опозиція позбавлена можливості вести активні бойові дії. Ураховуючи, що безпекова, гуманітарна та соціально-економічна ситуація у Сирії змінилася на краще, суди погодились із думкою відповідача про те, що побоювання заявника бути призваним до служби в урядовій армії у зв'язку із тим, що на території Сирії йде війна, є сумнівними і носять суб'єктивний характер. Наявність ризику призову або покарання за ухилення від несення служби є лише припущенням позивача.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій, ухвалив нове рішення, яким позовні вимоги ОСОБА_1 задовольнив повністю.

ОЦІНКА СУДУ

Причинами звернення позивача із заявою про надання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, стали неможливість добровільного повернення до країни громадської належності через військовий конфлікт у Сирії та побоювання зазнати примусового призову до лав збройних сил або покарання за дезертирство.

Аналізуючи повідомлену позивачем інформацію, суди попередніх інстанцій погодились з висновком органу міграції, що позивач не має обґрунтованих підстав стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, оскільки заявлена ним інформація не містить відомостей про події переслідувань та утисків у Сирії його особисто або членів його сім'ї за політичною, релігійною чи іншими ознаками. Попри це суди не перевірили, чи була проведена відповідачем оцінка доводів позивача в аспекті наявності умов для визнання його особою, яка потребує додаткового захисту, відповідно до пункту 13 частини першої статті 1 Закону № 3671-VI Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», адже у країні походження позивача вочевидь існує загальнопоширене насилля та порушення прав людини.

Колегія суддів зазначила, що конфлікт у Сирії характеризується високою інтенсивністю загального насилля. У цьому контексті, серйозні порушення прав людини є поширеним явищем і існує реальний ризик застосування поведінки забороненого статтями 2 та 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. У разі повернення позивача до Сирії існує реальна загроза його життю, безпеці та свободі через загальнопоширене насильство в Сирії в ситуації внутрішнього збройного конфлікту та систематичного порушення прав людини.

Ситуація в Сирійській Арабській Республіці за інтенсивністю та напруженістю становить ризик для позивача, якщо він туди повернеться, оскільки сторони

конфлікту використовують методи й тактики війни, які збільшують ризик втрат серед цивільного населення, конфлікт є всеохоплюючим, кількість вбитих та поранених осіб є дуже значною. Ця ситуація неодноразово досліджувалася Верховним Судом у своїй практиці, зокрема, у постановках від 25 липня 2019 року в справі № 815/7180/16, від 27 грудня 2019 року у справі № 820/4137/16, від 24 грудня 2020 року у справі №2040/6507/18 та інших.

На підставі викладеного Верховний Суд дійшов висновку про те, що існують загальновідомі офіційні документи та повідомлення ЗМІ, які підтверджують обґрунтованість загрози життю позивача, його безпеці чи свободі в країні походження, в якій триває військовий конфлікт. Відповідач не надав належної оцінки тому, що на час звернення позивача за отриманням статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, ситуація в країні походження позивача залишається загостреною, а відтак не з'ясував характер об'єктивного побоювання позивача, зокрема, наскільки конфлікт в країні походження позивача загрожуватиме його життю, здоров'ю та свободі у разі повернення на Батьківщину.

Верховний Суд зазначив, що ситуація виникнення цілком обґрунтованих побоювань переслідування може скластися як під час знаходження людини у країні свого походження (у цьому випадку особа залишає країну у пошуках притулку), так і під час знаходження людини в Україні, через деякий час після від'їзду з країни походження (тобто, ситуація в країні походження змінилася після від'їзду, породжуючи серйозну небезпеку для заявника), або може ґрунтуватися на діях самого заявника після його від'їзду, коли повернення до країни походження стає небезпечним.

Незважаючи на те, що позивач прибув в Україну задовго до того, коли збройний конфлікт у Сирії став таким інтенсивним, це не спростовує того, що ситуація в країні його походження суттєво змінилася після його виїзду і стала небезпечною для життя та безпеки, що також слід враховувати при прийнятті рішення, надаючи оцінку поясненням позивача. Аналогічний правовий підхід застосований у постановках Верховного Суду від 24 грудня 2020 року у справі № 2040/6507/18, від 27 травня 2021 року у справах № 380/5727/20 та № 420/4426/19.

Верховний Суд дійшов до висновку про те, що той факт, що позивач прибув в Україну не через загрозу його життю, безпеці чи свободі в країні походження, а з інших причин (з метою заробітку), не може впливати на результат розгляду його заяви. Суд зауважив, що бажання шукача захисту оформити своє легальне перебування на території України не є беззаперечним доказом відсутності загрози його життю, безпеці чи свободі в країні походження та не є умовою, за якої особа не визнається біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Суд звертає увагу на те, що оскаржуваним рішенням ДМС України позивачу вдруге було відмовлено у визнанні біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Водночас підстави для відмови позивачу у визнанні його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту були такі самі, як і у минулий раз.

З огляду на це Верховний Суд дійшов висновку про те, що з метою відновлення прав та інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду, колегія суддів вважає за необхідне застосувати такий спосіб захисту прав позивача як зобов'язання ДМС України прийняти стосовно позивача рішення про визнання його біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 30 серпня 2021 року у справі № 520/11435/2020 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99250438>.

4. Про порядок звільнення працівника за частиною третьою статті 38 КЗпП України (порушення роботодавцем трудового законодавства)

Саме лише зазначення працівником у заяві про звільнення частини 3 статті 38 КЗпП України без конкретизації фактів порушення роботодавцем законодавства про працю не може свідчити про наявність обов'язку останнього безумовного звільнення працівника відповідно до приписів зазначеної норми трудового законодавства

03 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Голови Миколаївської районної державної адміністрації Одеської області на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 02 липня 2018 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14 лютого 2019 року у справі № 508/1190/17 за позовом ОСОБА_1 до голови Миколаївської районної державної адміністрації Одеської області, Миколаївської районної державної адміністрації Одеської області, про визнання незаконним звільнення та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

06.11.2017 ОСОБА_1 на ім'я голови районної державної адміністрації було подано заяву про звільнення, відповідно до якої ОСОБА_1 просила: «звільнити мене із займаної посади начальника управління соціального захисту населення Миколаївської райдержадміністрації, за власним бажанням відповідно до п. 3 ст. 38 терміново з 08.11.2017, як таку що має двох дітей до 14 років».

Розпорядженням Миколаївської районної державної адміністрації Одеської області від 10.11.2017 відповідно до статей 86, 89 Закону України «Про державну службу», статті 38 Кодексу законів про працю України ОСОБА_1 звільнено з посади начальника управління соціального захисту населення районної державної адміністрації 10 листопада 2017 року за власним бажанням у зв'язку з доглядом за дітьми до досягнення ними чотирнадцятирічного віку.

Позивач, вважаючи незаконним своє звільнення відповідно до статті 38 КЗпП України у зв'язку з доглядом за дітьми до досягнення ними чотирнадцятирічного віку, оскаржила розпорядження Миколаївської районної державної адміністрації Одеської області від 10.11.2017 № 118/К-2017 до суду.

Частково задовольняючи позовні вимоги, суди попередніх інстанцій виходили з того, що відповідачем було самостійно змінено підставу розірвання трудового договору, а саме позивача було звільнено не за частиною третьою статті 38 КЗпП України (розірвання трудового договору за власним бажанням, якщо власник або уповноважений ним орган не виконує законодавство про працю, умови колективного чи трудового договору), а як зазначено у спірному розпорядженні, відповідно до статте 86, 89 Закону України «Про державну службу», статті 38 Кодексу законів про працю України – за власним бажанням у зв'язку з доглядом за дітьми до досягнення ними чотирнадцятирічного віку. Посилаючись на постанову ВСУ від 22 травня 2013 року № 6-34цс13 та постанову ВС від 13 червня 2018 року по справі № 741/1128/17, наголосили, що у разі, якщо вказані працівником причини звільнення – порушення працедавцем трудового законодавства (частина третя статті 38 КЗпП України), не підтверджуються, або роботодавцем не визнаються, останній не вправі самостійно змінювати правову підставу розірвання трудового договору на частину першу статті 38 КЗпП України.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення судів першої та апеляційної інстанцій скасував, ухвалив нову постанову, якою в задоволенні позову ОСОБА_1 відмовлено повністю.

ОЦІНКА СУДУ

За змістом статті 38 КЗпП України розірвання трудового договору з ініціативи працівника і його правові підстави залежать від причин, які спонукають працівника до розірвання цього договору і які працівник визначає самостійно.

У разі якщо вказані працівником причини звільнення – порушення роботодавцем трудового законодавства (частина третя статті 38 КЗпП України) - не підтверджуються або роботодавцем не визнаються, останній не вправі самостійно змінювати правову підставу розірвання трудового договору. При незгоді роботодавця звільнити працівника із підстав, передбачених частиною третьою статті 38 КЗпП України, останній може відмовити у розірванні трудового договору, але не вправі розірвати цей договір з інших підстав, які працівником не зазначалися. Аналогічний висновок зазначений у постановках Верховного Суду України від 22 травня 2013 року в справі № 6-34цс13, Верховного Суду від 13 березня 2019 року в справі № 754/1936/16-ц (провадження № 61-28466св18) та від 20 лютого 2021 року у справі № 522/18787/17.

Верховний Суд зауважив, що заборона роботодавцеві самостійно змінювати правову підставу розірвання трудового договору виникає за умови непідтвердження або невизнання роботодавцем порушень трудового законодавства, вказаних працівником, як на підставу звільнення за частиною третьою статті 38 КЗпП України. Тобто, основною підставою для застосування вказаної норми КЗпП України є факт порушення власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, умов колективного чи трудового договору, що спонукало працівника до розірвання трудового договору з власної ініціативи.

Вказання працівником конкретних випадків порушення трудового законодавства має наслідком в подальшому підтвердження даних фактів

роботодавцем та звільнення працівника на підставі частини третьої статті 38 КЗпП України, або ж невизнання власником зазначених порушень та відмову у розірванні трудового договору відповідно до даної норми. Тобто, саме лише зазначення у заяві про звільнення працівником частини 3 статті 38 КЗпП України без конкретизації фактів порушення роботодавцем законодавства про працю не може свідчити про наявність обов'язку останнього безумовного звільнення працівника відповідно до приписів даної норми трудового законодавства.

Верховний Суд вказав, що у заяві про звільнення від 06 листопада 2017 року, адресованій голові районної державної адміністрації не зазначено жодного факту порушення відповідачем законодавства про працю, умов колективного чи трудового договору, а лише ставилася вимога про її звільнення за пунктом 3 статті 38, навіть без конкретизації нормативного – правового акту, в якому міститься дана норма.

Таким чином, оскільки позивачкою не було наведено конкретних фактів порушення власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, які останній міг би визнати або відхилити, Суд прийшов до переконання, що у роботодавця не було підстав для звільнення позивачки за частиною третьою статті 38 КЗпП України на підставі поданої нею заяви.

Тому, зважаючи на волевиявлення позивачки щодо звільнення за власним бажанням, причому у найкоротший строк, визначений нею у заяві, як такої, що має дітей, які потребують догляду до досягнення ними чотирнадцятирічного віку, та, враховуючи відсутність підстав в роботодавця для її звільнення у відповідності до частини третьої статті 38 КЗпП України, дії відповідачів щодо припинення трудового договору з ОСОБА_1 згідно статтями 86, 89 Закону України «Про державну службу», статтею 38 КЗпП України є обґрунтованими та такими, що вчинені на підставі та у спосіб, що передбачений законодавством України.

Верховний Суд зазначив, що аналогічна правова позиція міститься в постанові Верховного Суду від 12.12.2018 у справі №818/501/16.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 серпня 2021 року у справі № 508/1190/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98764904>.

5. Про визначення поняття «рівноцінна посада» в контексті Закону України «Про державну службу» (у редакції, чинній до 19 вересня 2019 року)

Із системного аналізу пункту першого частини першої та абзацу другого частини третьої статті 87 Закону України «Про державну службу» (у редакції, чинній до 19 вересня 2019 року) висновується, що законодавець «рівноцінну посаду» розумів як таку посаду, яка відповідає кваліфікації державного службовця

10 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Тернопільського об'єднаного

управління Пенсійного фонду України Тернопільської області, Пенсійного фонду України на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 28 січня 2019 року у справі № 1940/1241/18 за позовом ОСОБА_1 до Головного управління Пенсійного фонду України в Тернопільській області, Пенсійного фонду України про скасування наказу, поновлення на посаді, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та стягнення моральної шкоди.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач з 26 вересня 2002 року працював на різних посадах в органах Пенсійного фонду України, а з 30 березня 2016 року ОСОБА_1 був призначений на посаду заступника начальника Тернопільського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Тернопільської області за переведенням.

22 січня 2018 року Головою правління Пенсійного фонду України затверджено та 09 лютого 2018 року Міністром соціальної політики України погоджено структуру Тернопільського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Тернопільської області, а 21 лютого 2018 року затверджено штатний розпис Тернопільського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Тернопільської області, згідно з якими відбулося зменшення кількості штатних посад на 3 одиниці, зокрема, скорочено одну посаду заступника начальника Тернопільського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Тернопільської області.

У зв'язку із скороченням посади заступника начальника Тернопільського об'єднаного управління Пенсійного фонду Тернопільської області Пенсійний фонд України видав наказ від 29 березня 2018 року № 147-о про попередження про наступне вивільнення ОСОБА_1 та пропонування йому іншої роботи у відповідному управлінні.

Позивача було попереджено про скорочення його посади, про що свідчить його особистий підпис на наданому попередженні. Тоді ж позивачу запропоновано вакантні посади в Тернопільському об'єднаному управлінні Пенсійного фонду України Тернопільської області, від яких позивач відмовився.

24 травня 2018 року Пенсійним фондом України видано наказ № 229-о «Про звільнення ОСОБА_1», який оголошено йому наказом Тернопільського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Тернопільської області від 04 червня 2018 року № 132-ос.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції про відмову в задоволенні позову, суд апеляційної інстанції зазначив, що, пропозиції позивачу по суті не мали реального характеру, а лише формально відображали виконання відповідачами вимог статті 49-2 КЗпП України, оскільки частина цих посад запропонована особам, які мають переважне право на залишення на посаді, а інші – не відповідають фаховій підготовці позивача та не співвідносяться із виконуваною ним роботою.

Верховний Суд касаційні скарги задовольнив, рішення суду апеляційної інстанції скасував, рішення суду першої інстанції залишив в силі.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів Верховного Суду зауважила, що приписи законодавства про працю не містять поняття «рівнозначна посада». Норми частини 3 статті 49-2 КЗпП України передбачають обов'язок роботодавця запропонувати працівникові іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі, організації без застереження рівнозначності у посаді.

Верховний Суд вказав, що термін «рівнозначна посада» знаходить свій вияв і тлумачення у Законі України «Про державну службу» (в редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин), згідно з яким, рівнозначною є посада державної служби, що належить до однієї групи оплати праці з урахуванням юрисдикції державного органу. Вимога щодо врахування рівнозначності посади відображена в нормах Закону у випадках, що допускають переведення державного службовця.

Водночас, приписами пункту 1 частини 1 статті 87 Закону, згідно норм якого і відбулося звільнення позивача, застережено відсутність можливості пропозиції іншої саме рівноцінної, а не рівнозначної посади державної служби, як підстави для припинення державної служби за ініціативою суб'єкта призначення у випадку скорочення чисельності або штату державних службовців, що мало місце у даних спірних правовідносинах.

Верховний Суд зазначив, що Закон України «Про державну службу» не розкриває тлумачення терміну «рівноцінна посада». Водночас, з системного аналізу пункту 1 частини 1 та абзацу 2 частини 3 статті 87 Закону України «Про державну службу» висновується, що законодавець під «рівноцінною посадою» розумів таку посаду, яка відповідає кваліфікації державного службовця.

Колегія суддів вказала, що кваліфікація як рівень досягнення компетентності є результатом навчання на певному рівні вищої освіти, який визначає здатність особи успішно здійснювати професійну діяльність у певній галузі.

При цьому, матеріалами справи підтверджено наявність у ОСОБА_1 вищої економічної освіти. Водночас, позивачем не спростовано відсутності жодної посади, що була йому запропонована, яка б не містила вимоги щодо повної економічної освіти, а відтак – відповідала його кваліфікації.

Тому, враховуючи наведене Верховний Суд вважає помилковими висновки суду апеляційної інстанції, що запропоновані позивачу посади, від яких він відмовився, не є рівнозначними посадами у розумінні норм законодавства про працю.

Крім того, Верховний Суд вважав такими, що заслуговують на увагу доводи скаржників щодо відсутності необхідності повторної пропозиції вакантних посад в день звільнення працівника, оскільки як приписами норм Кодексу законів про працю України, так і Закону України «Про державну службу» не визначений обов'язок роботодавця/керівника державної служби здійснювати повторну пропозицію вакантних посад працівнику в день його звільнення. Вимогами даних законодавчих актів визначена лише вимога запропонувати такі посади, які наявні

на підприємстві без застереження дублювання такої пропозиції у день звільнення працівника.

Верховний Суд дійшов до висновку, що пропозиція вакантних посад має здійснюватися лише в міру їх появи на підприємстві з метою своєчасного доведення їх наявності працівнику та можливості обіймання останнім тієї вакансії, що відповідає кваліфікації працівника та є найбільш прийнятною для нього.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 серпня 2021 року у справі № 1940/1241/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98921358>.

IV. Процесуальні питання

1. Про повноваження суду в питанні розподілу судових витрат

15 грудня 2017 року суд виконує роль арбітра – надає оцінку доказам і доводам щодо розподілу судових витрат, наданим позивачем чи відповідачем, і не може діяти на користь будь-якої зі сторін

20 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «БК «Форт-пост» на додаткове рішення Харківського окружного адміністративного суду від 23 вересня 2020 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 22 лютого 2021 року у справі № 520/5311/2020 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «БК «Форт-пост» до Головного управління Державної податкової служби у Харківській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник податків звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати протиправними та скасувати податкові повідомлення-рішення про збільшення суми грошового зобов'язання за платежем податку на прибуток приватних підприємств і зменшення суми від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток. Позов було задоволено.

Платник податків звернувся до суду із заявою про відшкодування витрат на правову допомогу в розмірі 2 0000 грн.

Харківський окружний адміністративний додатковим рішенням, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив заяву щодо вирішення питання про розподіл судових витрат і стягнув коштом бюджетних асигнувань контролюючого органу витрати на професійну правничу допомогу в розмірі 1 0000 грн. Розглядаючи справу, суди попередніх інстанцій керувалися такими принципами, як-от: співмірність витрат на оплату послуг адвоката; обсяг фактично наданих послуг і з урахуванням реальності;

необхідність та розумність розміру понесених витрат на правову допомогу в цій справі.

Відповідач надав клопотання про зменшення розміру судових витрат на правничу допомогу, у якому було продубльовано зміст статей 132, 134, частини дев'ятої статті 139 Кодексу адміністративного судочинства України та процитовано постанову Великої Палати Верховного Суду від 27 червня 2018 року у справі № 826/1216/16, а також постанову Верховного Суду від 17 вересня 2019 року. У клопотанні відповідач покликався на рішення Європейського суду з прав людини від 23 січня 2014 року у справі «East/West Alliance Limited проти України» щодо права заявника на компенсацію обґрунтованих судових витрат у разі доведення, що понесені витрати були фактичними та неминучими. Скаржник акцентував на відсутності в клопотанні доводів щодо неспівмірності або необґрунтованого розміру витрат на правничу допомогу позивача в цій справі, як і жодних посилань на обставини справи та доказів на підтвердження завищеного, на думку відповідача, розміру цих витрат і підстав для їх зменшення.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши попередні судові рішення, і направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Документально підтвержені судові витрати на професійну правничу допомогу адвоката, пов'язані з розглядом справи, компенсуються коштом бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень стороні, на користь якої ухвалене рішення, за умови, що вона не є суб'єктом владних повноважень.

Принцип співмірності розміру витрат на професійну правничу допомогу має застосовуватися відповідно до вимог частини шостої статті 134 Кодексу адміністративного судочинства України за наявності клопотання іншої сторони. Запровадивши з 15 грудня 2017 року зміни до Кодексу адміністративного судочинства України, законодавець принципово по-новому визначив роль суду при вирішенні питання розподілу судових витрат, а саме: як арбітра, який надає оцінку тим доказам і доводам, що наводяться сторонами, і не може діяти на користь будь-якої зі сторін.

Велика Палата Верховного Суду в постанові від 19 лютого 2020 року у справі № 755/9215/15-ц указала про виключення ініціативи суду з приводу відшкодування витрат на професійну правничу допомогу одній зі сторін без відповідних дій з боку такої сторони. У наведеній постанові Велика Палата Верховного Суду застосувала відповідний підхід щодо стягнення витрат на професійну правничу допомогу, надавши оцінку лише тим обставинам, які заперечувала інша сторона.

У застосуванні критерію співмірності витрат на оплату послуг адвоката суд користується досить широким розсудом, який, однак, має ґрунтуватися на критеріях, визначених у частині п'ятій статті 134 Кодексу адміністративного судочинства України. Суд не зобов'язаний присуджувати стороні, на користь якої ухвалене судове рішення, усі понесені нею витрати на професійну правничу допомогу, якщо, керуючись принципами справедливості та верховенства права, установить, що розмір гонорару, визначений стороною та його адвокатом,

є завищеним щодо іншої сторони спору, зважаючи на складність справи, витрачений адвокатом час, значення спору для сторони тощо. Під час визначення критерію співмірності витрат на оплату послуг адвоката враховується частина п'ята статті 134 Кодексу адміністративного судочинства України. Ці критерії суд застосовує за наявності наданих стороною, яка вказує на неспівмірність витрат, доказів і обґрунтування невідповідності заявлених витрат цим критеріям.

Вирішуючи питання відповідності критерію співмірності заявлених до відшкодування судових витрат на професійну правничу допомогу їх фактичному обсягу, суди попередніх інстанцій не надали оцінки наведеним відомостям. Роблячи висновок про завищення розміру витрат на правничу допомогу та визначаючи співмірний розмір заявлених до відшкодування витрат на правничу допомогу, суди не надали жодної оцінки поданому клопотанню щодо зменшення розміру судових витрат, не дослідивши на предмет наявності / відсутності обґрунтованих доводів щодо неспівмірності витрат. Суди попередніх інстанцій також не врахували доказів, наданих стороною відповідача, на доведення неспівмірності заявлених до відшкодування витрат на правничу допомогу, які б могли слугувати підставою для висновку щодо неспівмірності понесених витрат відповідно до вимог частини сьомої статті 134 Кодексу адміністративного судочинства України, і, відповідно, їх зменшення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 серпня 2021 року у справі № 520/5311/2020 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99123345>.

2. Про оскарження в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції про прийняття звіту про виконання судового рішення

До ухвал з інших питань судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, постановлених судом відповідно до статті 382 Кодексу адміністративного судочинства України, належить, зокрема, й ухвала про відмову в зобов'язанні суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення та про прийняття звіту, а тому вона може бути оскаржена в апеляційному порядку окремо від судового рішення

11 серпня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на ухвалу Першого апеляційного адміністративного суду від 11 березня 2021 року у справі № 200/10018/19-а за позовом ОСОБА_1 до Покровського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області про визнання бездіяльності щодо невиконання пенсії з червня 2018 року протиправною, зобов'язання відновити нарахування та виплату пенсії з дня припинення

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У серпні 2019 року ОСОБА_1 звернулась до Донецького окружного адміністративного суду з позовом до відповідача про визнання бездіяльності щодо

невиплати пенсії з червня 2018 року протиправною, зобов'язання відновити нарахування та виплату пенсії з дня припинення.

Рішенням Донецького окружного адміністративного суду від 19.09.2019 позов ОСОБА_1 задоволено частково. Визнано протиправною бездіяльність Покровського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області щодо невивплати ОСОБА_1 пенсії з 01.06.2018; зобов'язано ПФУ відновити ОСОБА_1 виплату пенсії з 01.06.2018. В іншій частині у задоволенні позову відмовлено.

22.12.2020 позивачка звернулася до Донецького окружного адміністративного суду із заявою про встановлення судового контролю за виконанням рішення, яку ухвалою суду від 30.12.2020 задоволено частково. Зобов'язано відповідача у 30-ти денний строк з моменту отримання копії ухвали суду подати до Донецького окружного адміністративного суду звіт про виконання рішення суду від 19.09.2019.

20.01.2021 Покровське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області подало до суду звіт про виконання рішення суду від 19.09.2019.

Ухвалою Донецького окружного адміністративного суду від 02.02.2021 прийнято звіт Покровського об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області про виконання рішення Донецького окружного адміністративного суду від 19.09.2019 у справі № 200/10018/19-а.

Ухвалою Першого апеляційного адміністративного суду від 11.03.2021 відмовлено у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою ОСОБА_1 на ухвалу Донецького окружного адміністративного суду від 02.02.2021.

Відмовляючи у відкритті апеляційного провадження, суд апеляційної інстанції своє рішення мотивував тим, що ухвала суду першої інстанції про прийняття звіту про виконання судового рішення оскарженню не підлягає.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, постанову суду апеляційної інстанції скасував та направив справу до суду апеляційної інстанції для продовження розгляду.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до частини 2 статті 293 Кодексу адміністративного судочинства України учасники справи, особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції окремо від рішення суду лише у випадках, передбачених статтею 294 цього Кодексу. Оскарження ухвал суду, які не передбачені статтею 294 цього Кодексу, окремо від рішення суду не допускається.

Пунктом 25 частини 1 статті 294 КАС передбачено, що окремо від рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали суду першої інстанції, зокрема, щодо накладення штрафу та інших питань судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, постановлених судом відповідно до статті 382 цього Кодексу.

Як слідує із вказаної норми, в ній не вказано такий конкретний вид ухвали, як ухвала про прийняття звіту про виконання судового рішення. Проте, у цій нормі

зазначено, що можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали з інших питань судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, постановлених судом відповідно до статті 382 цього Кодексу.

У свою чергу зі змісту статті 382 цього Кодексу вбачається, що вона стосується саме судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах і в її частині першій вказано, що суд, який ухвалив судове рішення в адміністративній справі, може зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення.

Відтак, стаття 382 КАС України надає суду два варіанти вирішення клопотання про зобов'язання подати звіт про виконання судового рішення: задовольнити або відмовити.

Колегія суддів вказала, що аналіз положень статей 294, 382 свідчить про те, що до ухвал з інших питань судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративних справах, постановлених судом відповідно до статті 382 цього Кодексу відноситься, зокрема, й ухвала про відмову у зобов'язанні суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення, а тому вона може бути оскаржена в апеляційному порядку окремо від судового рішення.

Трактування вказаних положень в інший спосіб призвело б до ситуації, коли ухвала про відмову у зобов'язанні суб'єкта владних повноважень подати звіт про виконання судового рішення, про прийняття звіту не могла б взагалі бути оскаржена, оскільки особа, яка з нею не погоджується, – позивач, не має підстав для оскарження рішення по суті справи, так як воно, у цій ситуації, винесене на його користь.

На підставі викладеного колегія суддів приходить до висновку, що апеляційним судом відмовлено у відкритті апеляційного провадження безпідставно, з порушенням норм процесуального права, а тому оскаржувана ухвала підлягає скасуванню з направленням справи на продовження розгляду до суду апеляційної інстанції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 серпня 2021 року у справі № 200/10018/19-а можна ознайомитися за посиланням – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/98921435>.

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду за серпень 2021 року / Упоряд.: управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду; правове управління (І) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. – Київ, 2021. – 41 стор.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua